

הגאון הגבנדי

סופר 'קהילות' הלך להתחקות אחר דמותו המופלאה והמרתקת של האיש הנחבא אל הכלים, גאון ואיש ספר, רבי אברהם מאיר הכהן גלנצר זצ"ל, מאישי הסגולה של אנטוורפן | קיום נסתרים

משה אהרן אויש

יהודי פשוט, לבוש פשוט, נראה פשוט, יושב והוגה בתורה יומם ולילה. רץ מבית מדרשו של הגאון רבי יהודה טרגר זצ"ל באנטוורפן, שם שמע בשקיקה שיעור מעניין, ופניו מועדות לדרשתו של הגאון רבי דוד משה ליברמן שליט"א, אב"ד 'שומרי הדת' באנטוורפן, שם יעשה אוזנו כאפרכסת, ומכאן עוד יסור לשמוע פירוש ארוך על הפרשה מאב"ד פאריז הגאון רבי ירמיה כהן שליט"א. בין שיעור לדרשה יעמוד מול אברך או ישיש, וישקה את המאזין בפנינים מדהימים ומבריקים בכל מכמני התורה, ומענין לענין יגלה עוד פירוש שיגע ומצא על אחד מלעז"ר רש"י בתורה.

כזה היה סדר יומו של הגאון המוצנע רבי אברהם מאיר הכהן גלנצר זצ"ל מאנטוורפן בעמח"ס 'מעייני אגם'. "באהבתו שנה תמיד" אומר עליו ידידו יבלחט"א הגאון רבי ירמיה מנחם כהן שליט"א אב"ד פאריז, אשר המנוח ז"ל היה יושב בבית מדרשו בכל סעודת רעווא דרעוין להאזין לדרשותיו, ואחרי התפילה להשקותו ברעיונות אשר עלה במוחו העמוק.

מעייני אגם

יריעה זו מוקדשת לזכרוננו של אדם גדול, מופלא ומומחה אשר ממקום משוכו באנטוורפן שבבלגיה הפך עולמות בשקט, קבע יתדות עצומות בעולם התורה, והאיר לארץ ולדרים עליה עניני נסתרים וגנוזים, פשוטו כמשמעו. רבי אברהם מאיר הכהן גלנצר זצ"ל מחבר הספר 'מעייני אגם' שהלך לעולמו בחודש האחרון בגיל צ"א, ללא זש"ק ל"ע, השאיר אחריו ברכה המון תלמידים ההוגים ומבינים את תורת רש"י הק' בזכותו ובזכות עמלו הקשה והעמוקה בחשיפת צפונות כוונתו הקדושה של רבינו רש"י הק'.

רבי אברהם מאיר ז"ל נולד בא' באולול שנת תרפ"ו בעיר גרוסוורדיין שברומניה, לאביו רבי יצחק הכהן גלנצר הי"ד בנו של הגאון הגדול רבי אברהם מאיר הכהן גלנצר זצ"ל מגרוסוורדיין בעמח"ס 'אגם מים', אשר היה מפורסם כחריף ובקי עצום בחושן משפט, וכ'בורר' חשוב בדורו שעל פיו נפתרו כמה דיני תורה מפורסמים, ולאמו מרת לאה הי"ד בת הרה"ח ר' בצלאל פרידמאן מהאלמין הי"ד.

בימי המלחמה ניצל מהשוואה יחידי מכל משפחתו, לאחר שהוריו וארבעת ילדיהם נהרגו עקד"ה באושוויץ, ובדרך נס נותר אחד מעיר וממשפחה. בשוך חמת המלחמה עבר לפאריז ומשם לשווייץ, שם היה קרוב מאד לגאון הגדול רבי יחיאל יעקב וויינברג זצ"ל בעל 'שרידי אש', והוא הגבר אשר בזכותו יצא לאור עולם הספר 'שרידי אש', לאחר שעמל להעתיק את כתביו מכתב ידו הקשה לפענוח. כן דבק שם בגאון הגדול רבי משה סולובייצ'ק זצ"ל ותמיד העריץ את פקחותו וחכמת תורתו. המנוח סיפר כי רבי משה היה חייב לו הכרת הטוב על איזה ענין, וכששאלו מה ייתן לו בעד זה, ביקשו שילמד עמו "חכמת התכונה" והגר"מ הסכים ולמד עמו במשך תקופה. את רוב חייו עשה באנטוורפן, ואת כאבי חייו ריפא בשעשועי התורה אשר היתה לחמדה עבורו ועבור נשמתו כל ימי חייו.

בימי השבעה שמענו עדויות של ידידיו אשר מדברים על ר' אברהם מאיר בהערצה גלויה ובהערכה מופלגת. "על פניו לא ראו כלום" – אומר 'לקהילות' הרה"ג רבי ירמיה כהן שליט"א אב"ד פאריז – "אדם עממי, הצנע לכת. פוסע בשקט עם הקאסקעט הפשוט שלו. לא דורש כלום מאף אחד, ולא מחכה לכיבודים או ליחס מיוחד. א רוחניות'דיגע איד. תמיד עם פנינה מיוחדת על התורה. אבל לא סתם חידוש או פירוש. כל מאמר שלו קצר וארוך היה מבריק ומרתק. הכל בפנימיות ובדקדוק", אומר ר' ירמיה.

בהיכלו של רש"י

הרב גלנצר, אשר התגורר תקופה מסוימת בצרפת, קלט במוחו הגאוני את השפה הצרפתית, ורכש בקיאות נדירה בצרפתית העתיקה, שהיתה מדוברת בזמנו של רש"י. ומשם החל המסע הארוך אשר טייל ותייר בעומק דבריו של רש"י בכל התורה כולה. "היה לו זכרון פנומנלי" – אומר הגר"י כהן, "בכל מצב ובכל מקום ידע להביא הוכחות ומראי מקומות מדויקים להפליא. ס'געשמאק געוועהן איהם צו טרעפן (היה נחמד לפגוש אותו)". במוחו העילויי הבין שרש"י הק' לא היה מתרגם סתם. כל המקומות שמביא רש"י הק' מלה בלע"ז, אין כוונתו לתרגם אלא פירוש לפסוק. כל חייו היה טוען ומסביר שרש"י הק' לא שאף לתרגם את התורה לצרפתית. הוא לא עשה זאת במלה 'בראשית', וגם לא תרגם את המילים 'ברא אלו' קים' וכן הלאה. רש"י הק' נטל על עצמו את המשימה לפרש את התורה מהחל עד כלה, פרשן דתא. ומזווית זו יש לראות את השימוש שעושה רש"י בלעזים, טען הרב גלנצר.

רש"י הק', שביט מדרשו עמד בצרפת, נעזר בשפה הצרפתית ככלי עזר להסברת הפסוקים, ולעתים ראה צורך להאריך במקומות שקוראיו ולומדיו בהיותם דוברי צרפתית עלולים להיכשל בהבנה מוטעית. רבי ירמיה כהן מסביר את חכמתו של הרב גלנצר ומצדיק אותו בהחלט. "תמצית שיטתו הלעזים ברש"י אינם תרגום, אלא פירוש. ומה בין תרגום לפירוש? התרגום מחויב לכל מלה ומלה להעתיקה בשפה האחרת. אין בו חידושים, ואפילו כשיש, הם חבויים בתוך הטקסט המתורגם, ואינם